

'Hou op vermogen te subsidiëren'

ONGELIJKHEID / Topeconoom Bas Jacobs is in de ban van zijn Franse collega Thomas Piketty: ook in Nederland moet rijkdom zwaarder worden belast.

Michiel Dijkstra Foto Marco Bakker

En óf hoogleraar economie Bas Jacobs aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam enthousiast is over Thomas Piketty. In *Het kapitaal in de 21ste eeuw* brengt de Franse econoom – in eigen land nauw verbonden met de regerende Parti Socialiste – de ontwikkeling van vermogen in kaart en concludeert dat de economische ongelijkheid in rijke landen snel oploopt. Het boek werd een bestseller.

'Dankzij Piketty's boek staat mijn vakgebied, belastingen, weer op de kaart,' zegt Jacobs (40). Hij kwam de afgelopen jaren veel in het nieuws als bevrogen criticus van het bezuinigingsbeleid van het eerste en tweede kabinet-Rutte, maar is eigenlijk gespecialiseerd in belastingvraagstukken: hoe kan de overheid het beste inkomen verdelen? 'Ik hoop dat het boek de discussie over het belasten van vermogensinkomsten en erfenissen weer opengooit.'

ELSEVIER Piketty zette vermogensbelasting op de kaart als middel om ongelijkheid tegen te gaan. Is dit in Nederland nodig? De rijkdom is hier zeer gelijk verdeeld.

Bas Jacobs: 'Als het gaat over arbeidsinkomen wel: alleen in Denemarken heeft de 1 procent met het hoogste loon een kleiner aandeel in het totale arbeidsinkomen. Maar op het gebied van vermogen, en daar draait het bij Piketty om, is de verdeling in Nederland vergelijkbaar met die in Engeland en Frankrijk – landen die hij onderzocht.'

'Bijna een kwart van het nationale vermogen is in handen van 1 procent van de Nederlandse bevolking. De rijkste 10 procent bezit 60 procent van alle vermogen. De helft van de bevolking heeft helemaal geen vermogen, maar een kleine nettoschuld.'

ELSEVIER De OESO concludeerde dat Nederland van alle rijke landen de meest gelijke inkomensverdeling heeft. Dat betreft inkomen uit arbeid én vermogen. De ongelijkheid is bovendien niet toegenomen.

Jacobs: 'Die cijfers zijn in tegenspraak met die van het Centraal Bureau voor de Statistiek. De vermogensverdeling is schever dan ik had verwacht, gezien de gelijke inkomensverdeling. De pensioenpot is niet meegenomen in de berekening, dus het zou kunnen dat de verdeling gelijk uitkomt als het pensioenvermogen wel wordt meegeteld.'

ELSEVIER Piketty's boek vormt een opmaat voor een discussie over vermogensbelasting, zegt u. Waarom moet daarover worden gediscussieerd?

Jacobs: 'Niet zozeer vanwege de ongelijkheid, maar vooral omdat het belastingstelsel niet optimaal is. De belasting op vermogen kent in Nederland geen enkele logica. Om te beginnen met box 3: mensen moeten belasting betalen over een fictief rendement van 4 procent op hun spaargeld. De risicovrije rente is al een paar jaar lager. Wie zijn geld op een spaarrekening heeft staan, betaalt effectief een belasting van 60 tot 70 procent over het rendement. Wie risico neemt en zijn geld in aandelen belegt, betaalt weinig belasting als hij winst maakt. Zo moedigt de overheid aan dat je risico neemt met je vermogen.'

'Dat fictief rendement is ooit ingevoerd met het idee dat de overheid dan een stabiele inkomstenbron heeft. Economisch gezien is dat totale flauwekul. De overheid belast minder in goede tijden en meer in slechte tijden: daarmee versterkt ze economische opgang en neergang.'

ELSEVIER Hoe zou de belasting op vermogen er wat u betreft uit moeten zien?

Jacobs: 'Wat ik graag zou zien, is dat alle vormen van vermogen op dezelfde manier worden belast. Nu is dat totaal verschillend. Geld dat wordt gespaard en belegt, wordt dus belast op basis van een fictief rendement. Vermogensinkomsten uit een onderneming – die zitten in belastingbox 2 – worden belast met een tarief van 25 procent op het werkelijke rendement. Dat is al beter.'

'Vermogen dat wordt opgebouwd via het eigen huis wordt gesubsidieerd. Hetzelfde

geldt voor het pensioen: mensen mogen hun pensioenpremies van hun brutoloon aftrekken, terwijl de uitkering laag wordt belast. Over vermogenswinsten hoeft helemaal geen belasting te worden betaald.'

ELSEVIER U stelt voor om huizenbezit en pensioen zwaarder te belasten. Alsof er nog niet genoeg belasting wordt geheven.

Jacobs: 'Als vermogen in huis en pensioen wordt belast, kunnen de tarieven van de inkomstenbelasting met 7 tot 8 procent dalen. Het gaat dus om veel geld. Over de hoogte van het belastingniveau, en hoe geld door de overheid moet worden herverdeeld, doe

'Het liefst zou ik zien dat alle fiscalisten voor altijd werkloos zijn'

Bas Jacobs

Geboren op 5 september 1973 in Bolsward

1999 Onderzoeker bij het Centraal Planbureau

2002 Gepromoveerd in de economie aan de Universiteit van Amsterdam

2007 Hoogleraar openbare financiën en economisch beleid aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam

2008 Brengt boek *De prijs van gelijkheid* uit, over de kosten van inkomensherverdeling

ik als econoom geen uitspraken. Dat is aan politici. Ik geef aan: als je zoveel miljard euro aan belastingen wilt binnenhalen, dan moet de overheid zowel arbeid als vermogen belasten om de maatschappelijke schade van belastingheffing te minimaliseren.'

ELSEVIER Hoe bedoelt u?

Jacobs: 'Je moet belastingen zo inrichten, dat ze zo weinig mogelijk averechtse gedragsreacties uitlokken die de economie schaden. Dat gebeurt nu doordat vermogensopbouw zo wordt gesubsidieerd.'

'Plat gezegd kunnen mensen die een huis bezitten en pensioen hebben opgebouwd, en zo met heel veel overheidsubsidie vermogen hebben vergaard, vanaf hun 55ste lekker achterover gaan leunen. Dit past niet meer in een samenleving waarin we vinden dat je tot op hogere leeftijd moet doorwerken en investeren in jezelf.'

'Doorwerken en investeren in opleiding wordt nu ontmoedigd doordat de overheid arbeid zo zwaar belast. Van elke euro die je extra verdient, neemt de overheid zo'n 50 cent af.'

ELSEVIER U meet zich een neutrale houding aan – de politiek gaat over het belastingniveau en de herverdeling van geld – maar u pleit wel voor een hogere erfbelasting. Dat is bij uitstek een stokpaardje van linkse partijen.

Jacobs: 'Ik erken: zeker vanuit herverdelingsperspectief is het een goede belasting, omdat ververving een belangrijke rol speelt bij het creëren van vermogensongelijkheid. Maar er zijn ook andere redenen om nalatenschappen te belasten. Erfbelasting is een heel mooie manier om de schatkist te vullen: die kan veel opbrengst genereren zonder dat mensen hun gedrag sterk aanpassen.'

ELSEVIER Het is toch idioot om belasting te heffen omdat mensen sterven? Over dat geld is bovendien eerder al belasting betaald.

Jacobs: 'Dat leg ik tegenover mijn studenten wleens uit – een beetje bombastisch misschien – als de Wet van Jacobs: de beste belastingen voor de economie zijn de minst populaire belastingen in de politiek.'

'Het argument dat erfbelasting geld tweemaal belast, is discutabel. Circa de helft van de erfenissen bestaat uit onroerend goed, en vermogensopbouw via huizen wordt door de fiscus gesubsidieerd. Hetzelfde geldt voor de nalatenschap van bedrijven.'

BAS JACOBS SPREEKT OP

ELSEVIER
NACHT VAN DE
ECONOMIE

Donderdag 5 juni 2014

ELSEVIER Piketty verwacht een terugkeer naar de grote economische ongelijkheid van de negentiende eeuw, toen afkomst bepalender was voor rijkdom dan inspanningen. Hecht u waarde aan zijn profetie?

Jacobs: 'Ik denk dat Piketty het zwaar aanzet. De aannames die hij gebruikt, zijn sterk – zo sparen mensen de laatste jaren minder dan nodig is om zijn voorspelling te laten uitkomen. Het zou kunnen.'

ELSEVIER Wat vindt u van zijn oproep een mondiale vermogensbelasting in te voeren om groeiende ongelijkheid tegen te gaan?

Jacobs: 'Daar ben ik het mee eens, vooral omdat ik vind – dit zeg ik niet als econoom, ik doe een politieke uitspraak – dat iedereen, rijk of arm, zich aan dezelfde regels moet houden. Nu kunnen de rijksten zich via internationale constructies onttrekken aan belastingen, waardoor de belasting omhooggaat voor diegenen die geen kant op kunnen – vooral werknemers. Dat is fnuikend voor de maatschappelijke samenhang. Belastingdiensten moeten samenwerken en minimumtarieven vaststellen.'

ELSEVIER Een beetje concurrentie tussen landen op het gebied van belastingtarieven is toch goed? Dat stimuleert overheden om efficiënt te werken.

Jacobs: 'Belastingconcurrentie tussen landen werkt niet. Als je als land je vennootschapsbelasting verlaagt, en zo bedrijven uit buurlanden aantrekt, ben je eigenlijk hun belastinginkomsten aan het stelen. De wereld als geheel wordt er niet beter van. En multinationals zijn de lachende derde: zij betalen steeds minder belasting.'

ELSEVIER Nederland heeft een concurrerend fiscaal klimaat, dat bedrijvigheid aantrekt en werk biedt aan duizenden fiscalisten. Is dat in uw ogen ook deifststal?

Jacobs: 'Het liefst zou ik zien dat alle fiscalisten in Nederland, en ook in het buitenland, voor altijd werkloos zijn, in die zin dat alle vormen van belastingplanning om zeep moeten worden geholpen.'

ELSEVIER Dat vereist dat landen wereldwijd het eens worden. Hierin bent u erg naïef.

Jacobs: 'Ik citeer de Britse econoom John Maynard Keynes: "Vroeger of later zijn het ideeën, niet belangen, die de wereld veranderen, ten goede of ten kwade." Na de Tweede Wereldoorlog kwam de verzorgingsstaat op, in de jaren tachtig het marktdenken. Die ontwikkelingen werden gedreven door opvattingen over hoe de samenleving eruit moet zien. Piketty's boek levert daar aan een belangrijke bijdrage.'